

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΒΙΩΣΙΜΗ ΛΥΣΗ ΤΟΥ «ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΚΟΥ» ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΝΑΔΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ

Τα σύνορα είναι μέσα και όχι σκοπός της σταθεροποίησης.

Ο συντονισμός του ΒαλκανοΜικρασιατικού πεδίου, που θα αναδείξει το υψηλό δυναμικό ιστορικής συνοχής που ενδογενώς εμπερικλείει, μπορεί να επιτευχθεί μόνιμα και αποτελεσματικά μόνο με την εμπέδωση του οικείου στον χώρο μας χωροκεντρικού μοντέλου του Κρατικού ολοκληρώματος της κοινωνίας, του μοντέλου που λειτουργεί βάσει γεωπολιτικών ενοτήτων και ισχυρών πολιτισμικών «κοινών». Για αυτόν τον σκοπό χρειάζεται απαραίτητα να αποδομηθούν τα εθνοκεντρικά ιδεολογήματα κρατικής ολοκλήρωσης. Ο εθνοκεντρισμός κάνει τα κράτη βασικά ασύμβατα και ασυντόνιστα μεταξύ των, κρατώντας τα σε μια κατάσταση ανολοκλήρωσης τόσο βαθειάς που δεν μπορεί να υπερβαθεί ούτε με ειρηνικά ούτε με πολεμικά μέσα.

Και εδώ έγκειται, όπως έγραφα στο προηγούμενο άρθρο μου, η καθ' όλα αρνητική σημασία της Ευρωπαϊκής άναμειξης στον χώρο μας. Ο εθνοκεντρισμός και ο συνεπακόλουθος εθνικισμός είναι ουσιαστικοί προσδιορισμοί της ιστορικής Ευρώπης, συστατικοί της φυσιογνωμίας της. Η φύση από το άλλο μέρος του οικείου πεδίου μας της Εγγύς Ανατολής, είναι θεμελιωδώς χωροκεντρική, κυριαρχούν δηλαδή στις ιστορικές εξελίξεις γεωπολιτικές και γεωπολιτισμικές στθαερές. Η αλληλεπίδραση επομένως των δυο χώρων είναι πάντοτε σε τελευταία ανάλυση αντιθετική και αρνητική. Η ιστορική Ευρώπη, όπως εξεφράζετο κατά περίπτωση με την Ισορροπία των Μεγάλων Δυνάμεων, με την αντιπαράθεση Παπισμού και Γερμανικής Αυτοκρατορίας, με το Εθνικό Κράτος, με την μηχανιστική λογική της υποκειμενικής σκέψης, με τον άκρατο συναισθηματισμό από την μια μεριά και την φετιχιστική επιμονή στην τεχνητή τάξη από την άλλη – και με το Διευθυντήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σήμερα, με την κατευθυντική, προστατευτική οικονομία ελεγχόμενης αγοράς, με την πνευματική παρακμή και την πολιτισμική αποδόμησή της – η ιστορική Ευρώπη έδρασε πάντα αποσταθεροποιητικά στον χώρο μας, και δεν μπορεί παρά να δρα πάντα αποσταθεροποιητικά, όχι από καμμία μεταφυσική κακότητα, αλλά γιατί απλούστατα οι δυο χώροι έχουν τελείως διαφορετική φύση. Επομένως, γενικά ό,τι είναι καλό για την ιστορική Ευρώπη δεν είναι βασικά καλό για το ΒαλκανοΜικρασιατικό πεδίο και τον όλο

γεωπολιτικό και γεωπολιτιστικό χώρο μας – και αντιστρόφως. Επί πλέον, το θεμελιωδώς ασύμβατο του (ιστορικού) Ευρωπαϊκού χώρου, και η συνεπακόλουθη εγγενής ανολοκληρωσία του (που σημαίνει αγεφύρωτη απόκλιση μεταξύ των ζωτικών συμφερόντων των μερών του), κάνει ώστε κάποια κοινή δράση του να είναι είτε παντελώς αδύνατη κατ' ουσίαν ή μινιμαλιστική και πάντα παντελώς αυθαίρετη, «άλογη», απροσάρμοστη στις ανάγκες και τις επιταγές του χώρου στον οποίο κατευθύνεται. Αντιφατικές ακρότητες από το ένα μέρος και θεατρικές μεγεθύνσεις ασήμαντων ουδετεροτήτων από το άλλο, διαμορφώνουν το εκκρεμές της Ευρωπαϊκής δραστηριότητας στην περιοχή μας.

Αντιθέτως η Αμερικανική επιρροή στον χώρο μας ήταν και σήμερα είναι ιδιαίτερα ευεργετική. Πρώτον λόγω της ιδεολογικής και αξιολογικής συνάφειας: κοινή είναι η αποδοχή της φυσικής τάξης ως της βέλτιστης ρύθμισης κάθε συστήματος, ρύθμισης που παρέχει οξύτατο συντονισμό μεταξύ των ετεροειδών μερών και μελών του συστήματος και την εύτονη εναρμόνισή των σε ένα ολοκλήρωμα. Κοινή είναι και η πεποίθηση ότι η φυσική τάξη αποκαθίσταται ευκολώτερα και ταχύτερα, όταν το σύστημα αφεθεί να λειτουργήσει με τον μέγιστο βαθμό ελευθερίας κινήσεως. Δεύτερον λόγω του συστατικού πολυμορφισμού του Αμερικανικού χώρου (ΗΠΑ): εκεί δεν ευδοκίμησε συστηματικά το Εθνοκεντρικό μοντέλο κρατικής ολοκλήρωσης. Τρίτον γιατί έχει εγκαθιδρυθεί πλέον παγκόσμιο ηγεμονικό σύστημα, με κεντρικό πόλο τις ΗΠΑ. Ένα τέτοιο σύστημα, όπως επανειλημμένα έχω αναπτύξει, ευνοεί την φυσική διάρθρωση των περιφερειών της οικουμένης, που σημαίνει ενίσχυση των ενδογενών ροπών του ΒαλκανοΜικρασιατικού γεωπολιτικού πεδίου. Και τέταρτον γιατί είναι ζωτικό συμφέρον των ΗΠΑ η ολοκλήρωση του ΒαλκανοΜικρασιατικού πεδίου προς εξισορρόπηση και έλεγχο των Ευρωπαϊκών και Ρωσικών εξελίξεων. Και τέτοια ολοκλήρωση μπορεί να επιτευχθεί επί μονιμώτερης βάσης μόνον αν θεμελιωθεί πάνω στις φυσικές παραμέτρους του πεδίου.

Γιαυτό ακριβώς οι μεν ΗΠΑ επιδιώκουν την συγκρότηση βιώσιμων λύσεων στα προβλήματα του χώρου μας, το δε Ευρωπαϊκό Διευθυντήριο επιμένει στην εφαρμογή τεχνητών διαρθρώσεων οι οποίες υπό το πρόσχημα προσωρινών σταθεροποιήσεων, στην ουσία αποσταθεροποιούν τις δημιουργικές εξελίξεις στην περιοχή μας. Η Ευρώπη αποσταθεροποιεί ό,τι αγγίζει. Οι Ευρωπαίοι κουκουλώνουν τα προβλήματα. Οι Αμερικανοί θέλουν να λυθούν. Οι ΗΠΑ θέλουν βιώσιμες καταστάσεις φυσικής ευστάθειας. Οι Ευρωπαίοι στηρίζουν συνθήκες τεχνητότητας, για να μπορούν να ελέγχουν την προκαλούμενη αστάθεια. (Την καίρια αυτή διαφορά θα αναπτύξω συστηματικότερα σε επόμενα άρθρα μου).

Ανέλυσα στην σειρά των προηγούμενων άρθρων μου γιατί απαιτείται βραχυπρόθεσμα υπό τις κρατούσες συνθήκες ο πολυμερισμός του ουσιαστικώς πολυμορφικού χώρου μας εκεί που έχει καταστεί προβληματικός υπό την επήρεια της εθνοκεντρικής αρχής κρατικής συγκρότησης. Ο τωρινός πολυμερισμός, εάν γίνει, θα οδηγήσει σύμφωνα με διαδικασίες αυτορρύθμισης στην επικράτηση της φυσικής τάξης στο ΒαλκανοΜικρασιατικό πεδίο, η οποία βασίζεται σε χωροκεντρικές αρχές, αξίες και δεδομένα. Έτσι μόνο θα μπορέσει να υπάρξει ευσταθής και αποτελεσματικός συντονισμός του όλου πεδίου με κατεύθυνση την συνθετική του ολοκλήρωση σε μια γεωδυναμική ενότητα μεγάλης ισχύος.

Βεβαίως οι στρατηγικές αρχές, όπως κάθε κανόνας, δεν είναι για να εφαρμόζονται

νομικιστικά και μηχανιστικά. Ο πολυμερισμός μιας πολυμορφικής περιοχής χρειάζεται εκεί που το υπάρχον ολοκλήρωμα δεν μπορεί να αναδομηθεί χωροκεντρικά με διαφορετικό τρόπο, έτσι ώστε να συνεισφέρει θετικά στις διαδικασίες ολοκλήρωσης του όλου γεωπολιτικού πεδίου. Μια πολυμορφική περιοχή ηυξημένης γεωπολιτικής και γεωπολιτισμικής συνοχής πρέπει με τον ένα ή άλλο τρόπο να εύρει το μοντέλο τέτοιων δομών οργάνωσης των κρατικών ολοκληρωμάτων της, που και την ενότητα του χώρου να εκφράζει και τον ουσιαστικά εγγενή πολυμορφισμό του να διατηρεί και να τονώνει σαν παράγοντα ισχύος και όχι εξασθένησης. Σε χώρους σαν τον δικό μας, το πολυμορφικό τοπίο είναι δύναμη συνοχής και ενότητας, όχι παράγων διάλυσης και υποβάθμισης. Αρκεί να αφεθεί στην φυσική του τάξη, στην φυσική του αρμονία σύνθεσης. Το Εθνοκεντρικό Κράτος καταστρέφει ακριβώς την εμπράγματο δυνατότητα ανάδυσης αυτής της συνθετικής αρμονίας του πεδίου μας.

Έδωσα στο προηγούμενο άρθρο μου ένα υπόδειγμα λύσης του προβλήματος του Κοσσόβου σύμφωνα με τον χρυσούν κανόνα της επιδίωξης μιας τέτοιας θεσμικής δόμησης περιοχής η οποία έχει καταστεί προβληματική, που να απηχεί τις πραγματικές συνθήκες και συσχετισμούς της πολυμορφικής της πραγματικότητας. Θεσμική δόμηση που να αντιστοιχεί στην συνθετότητα του πραγματικού πεδίου εκφράζει την φυσική του τάξη, και σαν τέτοια είναι κατ' αρχήν βιώσιμη και ενεργοποιητική, παράγει δηλαδή ενέργεια η οποία περαιτέρω σταθεροποιεί το ολοκλήρωμα και εντείνει την αποδοτικότητά του. Όταν η θέσμιση ευρίσκεται σε αναντιστοιχία προς τον πολυμορφισμό της υπάρχουσας κατάστασης, αποτελεί εστία ανωμαλίας και καταβόθρα ενέργειας.

Αλλά καμμία λύση, οσοδήποτε εναρμονισμένη προς την πραγματικότητα και την φύση του υποκείμενου πεδίου και να είναι, δεν μπορεί να λειτουργήσει μόνη της δραστικά στην επανάταξη ενός νοσούντος χώρου, αν δεν περιλαμβάνεται σε μια συνολική λύση των προβλημάτων που γεννώνται από μια ενιαία αιτία παραμόρφωσης και ανωμαλίας του πεδίου. Η φερομένη μέθοδος της βήμα προς βήμα επίλυσης προβλημάτων είναι κατά βάσιν μέθοδος αναβολής κάποιας ουσιαστικής αντιμετώπισής των, και εν τέλει τρόπος διαιωνίσεως των. Διότι εκεί που έχει δημιουργηθεί χρόνια αντιθετική ένταση και περισσό αρνητικό δυναμικό, η επικέντρωση της προσοχής και η κατανάλωση ενέργειας σε θέματα μικρά και ασήμαντα υπό το πρόσχημα οικοδόμησης αμοιβαίας εμπιστοσύνης μέσω αμφίβολα συμβολικών και πάντως στην πραγματικότητα ανούσιων συμβιβασμών – αυτή η τακτική μάλλον αυξάνει παρά ελαττώνει την δυσπιστία μεταξύ των αντιπάλων μερών. Η καταδαπάνηση πολύτιμης ενέργειας για την από κοινού διευθέτηση ενός ασήμαντου ζητήματος, όχι μόνον απομακρύνει την ενέργεια αυτή από ορθολογικότερους στόχους, αλλά και δημιουργεί πρόσθετες τριβές μεταξύ των μερών, αφού το κάθε ανεπαίσθητο θέμα τείνει να εκληφθεί τότε ως συμβολικής σημασίας, από την κοινωνία τουλάχιστον αν όχι από την ηγεσία που προωθεί την συμβιβαστική λύση του. αντιθέτως, η συστηματική επιδίωξη συνολικής επίλυσης των προβλημάτων σε έναν αντικειμενικά συνεκτικό χώρο, που βασικά απορρέουν από μια κοινή αρχή ανωμαλίας σε αυτόν, διοχετεύει την προσπάθεια σύμφωνα με τις αντικειμενικές προτεραιότητες και το ουσιαστικό βάρος των ζητημάτων, ενώ διευκολύνει την συνεννόηση μεταξύ των υπεισερχόμενων μερών με το να μην αφήνει εστίες πραγματικής ή δυνητικής δυσαρμονίας όπου μπορούν να μεταβιβασθούν οι εντάσεις από τα επιλυόμενα στα επιλυθησόμενα προβλήματα.

Η βήμα προς βήμα μέθοδος, και η διαδικασία οικοδόμησης εμπιστοσύνης μέσω κοινών, καθ' εαυτών ασημαντών, μέτρων αμοιβαίας αποδοχής ή επιβολής, είναι συνταγές αποτυχίας εκούσιας ή ακούσιας. Αναβάλλουν και δυσχεραίνουν την ουσιαστική προσέγγιση, παρά την επιταχύνουν και διευκολύνουν. Μεταξύ των άλλων πάσχουν και από σημαντικό έλλειμμα αξιοπιστίας: κανείς δεν ξέρει αν η πορεία θα συνεχισθεί αταλάντευτη προς την ίδια κατεύθυνση, ή αντιθέτως αν δεν εξοκείλει μάλλον με την πρώτη σοβαρή κρίση εσωτερική του ενός συμβαλλόμενου ή στις μεταξύ των σχέσεις. Αυτό δημιουργεί υποβόσκουσα καχυποψία, και αντίστοιχη αμοιβαία συγκράτηση στην λήψη γενναίων μέτρων προωθητικών της ρεαλιστικής συνεργασίας μεταξύ των μερών. Κανείς δεν θέλει να δεσμευθεί σε ουσιαστικό ζήτημα λόγω αβεβαιότητας ως προς την συμπεριφορά του άλλου μέρους στο μέλλον, ακόμη και εάν η συμπεριφορά του κατά το παρόν είναι απολύτως φερέγγυα, πράγμα που ούτε αυτό δεν συμβαίνει κατά την βήμα προς βήμα προσέγγιση, αφού εξ ορισμού μια κίνηση θετική σε έναν ορισμένο τομέα δεν θα ακολουθείται από αντίστοιχες κινήσεις σε άλλους, και μάλιστα στους σημαντικότερους, τομείς προς την ίδια κατεύθυνση.

Η σωστή μέθοδος επίλυσης διαφορών, ιδιαιτέρως σε ένα χώρο ηξημένης ιστορικής ενότητας, έντονης γεωπολιτικής συνοχής και σημαντικής πολιτισμικής κοινής, είναι δια της συνολικής αντιμετώπισης όλων των, βασικών τουλάχιστον, προβλημάτων που γεννώνται από τον ασύμβατο, εθνοκεντρικό ολιγοπολισμό του πολυμορφικού αλλά συμβατού πεδίου. Η συνολική αντιμετώπιση είναι δυνατή μόνο στην βάση της προσπάθειας αποκατάστασης φυσικώτερων δομών στο σύστημα – δομών που θα απελευθερώνουν δυναμικό και ενέργεια για δημιουργικές χρήσεις, αντί του να το εγκλωβίζουν στην διατήρηση μη βιώσιμων, τεχνητών διαρθρώσεων και οντοτήτων.

Τα προβλήματα που ανέκυψαν κατά φάσεις από την διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας πρέπει να αντιμετωπισθούν συνολικά αν πρόκειται να αναζητηθεί βιώσιμη λύση τους. Η δογματική εμμονή στην διατήρηση του status quo είναι πάντοτε αποσταθεροποιητική σε περιόδους ανακατατάξεων και αναδομήσεων – πολύ περισσότερο όταν η κατάσταση της οποίας η διατήρηση προβάλλεται ως αξίωμα σταθερότητας είναι διπλά τεχνητή και αφύσικη. Από την μια μεριά, με τον διαμελισμό της πρώην Γιουγκοσλαβίας αλλάζει ριζικά ο πολιτικός χάρτης του ΒαλκανοΜικρασιατικού χώρου, αφού εξαφανίζεται μια μείζων δύναμις του πεδίου. Και από την άλλη μεριά, η αλλαγή αυτή παγώνει τεχνητά στα όρια των εσωτερικών διαιρέσεων της προηγούμενης κρατικής υπόστασης. Έτσι η εσωτερική τεχνητότητα των διαιρέσεων πολλαπλασιάζεται με το να επιβάλλεται ως εξωτερική οριοθέτηση. Η αστάθεια που εισάγεται είναι τεράστια, και τα αποτελέσματά της οδυνηρά απτά για μια δεκαετία τώρα. Οι Αμερικανικές προειδοποιήσεις στην αρχή της δεκαετίας βγήκαν αληθινές, ως ανεμένετο από τους εχέφρονες. Οι Ευρωπαϊστές δρέπουν τους καρπούς της αφροσύνης τους, και κατηγορούν βέβαια για την κατάσταση αφ' ενός τους διάφορους εθνικισμούς των πληθυσμών της περιοχής μας (της Εγγύς Ανατολής), αφ' ετέρου την πολιτική των Η.Π.Α. Έτσι, την μια φορά η Αμερικανική Στρατηγική είναι (λένε οι ανόητοι «φωστήρες») διστακτική, αβέβαια και αλλοπρόσαλλη – την άλλη είναι αλαζονική, προστακτική, υπερκαθοριστική, ανάληκτη, ιμπεριαλιστική. Την μια φορά φταίνε οι Σέρβοι, την άλλη οι Αλβανοί, μετά οι Κροάτες, μπορεί να έχουν σειρά οι Βούλγαροι, και πάντως πάντα οι Τούρκοι. Στην πραγματικότητα υπεύθυνος είναι ο φετιχισμός του status quo για την περιοχή μας εκ μέρους του Ευρωπαϊσμού, ένας φετιχισμός άθρησκος και κυνικός αφού την ίδια ώρα δρομολογούνται ερήμην των Ευρωπαϊκών λαών μείζονες αλλαγές στον

πολιτικοθεσμικό χάρτη της ιστορικής Ευρώπης.

Η εμμονή στην διατήρηση του ανώμαλου status quo που προέκυψε από την αποσύνθεση της πρώην Γιουγκοσλαβίας με την υπαιτιότητα του Ευρωπαϊκού Διευθυντηρίου, έχει αναστατώσει άρδην την περιοχή μας με ανυπολόγιστες συνέπειες για την μελλοντική ασφάλεια (πέρα από κάθε σκέψη για ευστάθεια, ανάπτυξη και ολοκλήρωση) του συνολικού χώρου μας. Και παρόλα αυτά η άφρων εμμονή σε ένα διάτρητο, αφύσικο και αντιπαραγωγικό status quo συνεχίζεται. Επιτακτικό προβάλλει συνεπώς το ερώτημα ποιος ωφελείται από την ανωμαλία αυτή. Και το ερώτημα αυτό αποκτά ισχυρότερο κεντρί αν συνδυασθεί, όπως πρέπει, με το συναφές ερώτημα γιατί, και προς χάριν τίνος, δεν λήγει αποφασιστικά το ανώμαλο καθεστώς ΕλληνοΤουρκικής αντιπαλότητας που συντηρείται από το 1955. Η ουσία είναι ότι με την διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβικής σύνθεσης του βορειοδυτικού τμήματος του ΒαλκανοΜικρασιατικού πεδίου αφ' ενός, και με την ΕλληνοΤουρκική ασυμβατότητα, ασυντονισία και αντιπαλότητα στο νότιο και ανατολικό τμήμα του πεδίου αφ' ετέρου, το δυναμικό του ΒαλκανοΜικρασιατικού πεδίου κρατιέται τεχνητά σε χαμηλό επίπεδο: η ενέργεια του πεδίου καταναλώνεται αντιπαραγωγικά και αυτοκαταστροφικά σε αδιέξοδες εσωτερικές διενέξεις και συγκρούσεις που δεν παίζουν ούτε τον δημιουργικό ρόλο ανταγωνισμών για υπερίσχυση στο πεδίο με σκοπό την επιτυχεστέρα και αποτελεσματικότερη ολοκλήρωσή του, όπως συνέβαινε στις μεταβατικές περιόδους της πολυχιλιετούς ιστορίας του.

Ποιος ωφελείται από το χαμηλό δυναμικό του ΒαλκανοΜικρασιατικού πεδίου; Μα, αυτός που το προκαλεί και που ιστορικά ωφελείτο από αυτό: δηλαδή η ιστορική Ευρώπη και το σύγχρονο Διευθυντήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για να κρίνεις αιτίες και ευθύνες στην ιστορία δεν κοιτάς τόσο δηλώσεις όσο πράξεις. Όταν κάποιος κρατάει ένα σύστημα σε τεχνητή κατάσταση, την οποία μάλιστα «σταθεροποιεί», δηλαδή ενισχύει την τεχνητότητά της, όταν αυτή αντιμετωπίζει την φυσική αντίδραση του χώρου στον οποίο παρά φύσιν επιβάλλεται, τότε αυτός αποσταθεροποιεί στην πραγματικότητα το σύστημα, και το κρατάει υπό καταστολή δύναμης και ενέργειας. Και αυτό κάνει ο ιστορικός Ευρωπαϊσμός γιατί αισθάνεται την φυσική διαφορά του χώρου της Εγγύς Ανατολής. Ο Μέγας Ασθενής του Ανατολικού Ζητήματος ήταν και είναι η ιστορική Ευρώπη.

Προκύπτει καθαρά από την παραπάνω ανάλυση η ρεαλιστική στρατηγική για τον χώρο μας. Πρώτον. Επανακατάφαση της συνοχής του πεδίου μας μέσω της αναζωογόνησης των χωροκεντρικών δομών του (έμφαση στην γεωπολιτική και στην πολιτισμική «κοινή»). Και δεύτερον. Οξύς συντονισμός του χωροκεντρικού αναδομούμενου πεδίου μας με το παγκόσμιο δυναμικό σύστημα, πρωτίστως με τον ηγεμονικό πόλο του, τις Η.Π.Α. Που σημαίνει προώθηση διαδικασιών ανάταξης του πεδίου σύμφωνα με την φυσική τάξη την δική του και του οικουμενικού συστήματος. Ως προς το «Γιουγκοσλαβικό» ζήτημα, αυτό συνεπάγεται συνολική επίλυση των προβλημάτων που προήλθαν από την διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας κατά το υπόδειγμα του μοντέλου που διετύπωσα στο προηγούμενο άρθρο μου για το Κόσσοβο. Αυτό το διάγραμμα θα συνεχίσω στο επόμενο άρθρο μου. Ως προς δε το «ΕλληνοΤουρκικό» ζήτημα θα επανέλθω αναλυτικότερα σε προσεχή άρθρα μου.

[ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗΚΕ ΣΤΟΝ "ΕΘΝΙΚΟ ΚΗΡΥΚΑ"]